

ОЦІНКА ГРОШОВИХ ПОТОКІВ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА НА ОСНОВІ ЗВІТУ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ

Колдовський А.В.

Українська академія банківської справи Національного банку України

У статті висвітлено проблемні моменти щодо оцінки грошових потоків акціонерного товариства на основі звіту про рух грошових коштів. Досліджено сутність «грошового потоку» банку, його класифікацію та факторів впливу та визначено методичні основи складання Звіту про рух грошових коштів. Досліджено порядок складання і подання Звіту про рух грошових коштів банку. Визначено можливі практичні аспекти вдосконалення методики складання і аналізу Звіту про рух грошових коштів банку. Доведено, що управління грошовими потоками діяльності акціонерних товариств необхідно для забезпечення ефективного функціонування господарського механізму, формування потенціалу для розвитку суб'єктів господарювання, ефективного використання капіталу, підтримки конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання, а також забезпечення фінансової стійкості та економічного зростання.

Ключові слова: грошові кошти, фінансова звітність, принципи, види діяльності, акціонерне товариство.

Постановка проблеми. Діяльність банку пов'язана з безперервним, циклічним рухом грошових коштів, що є однією з умов стабільного функціонування. У зв'язку з цим виникає постійна необхідність у наданні користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про грошові потоки банку для прийняття управлінських рішень. Адже, вчасно надана інформація про відсутність мінімального рівня грошових ресурсів, необхідних для платоспроможності установи може значно знизити фінансові труднощі у майбутньому. Дані про рух грошових коштів за видами діяльності установ наведені в Звіті про рух грошових коштів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання методики складання та подання Звіту про рух грошових коштів, управління грошовими потоками підприємства за кордоном присвячені праці Р. Брейлі, Ю. Бріхгема, Л. Гапенські, Дж. К. Ван Хорна, О. В. Єфімової, Є. М. Сорокіної, А. Д. Шеремета та ін. Заслужують на увагу дослідження французьких економістів – Б. Коласса, Ж. Перара, Д. Ру, Д. Сульє, які оперують показниками грошового потоку в межах концепції фінансової рівноваги. Щодо українських учених-економістів, то окремим аспектам сутності, принципам, методам оцінки, аналізу та управління грошовими потоками підприємств приділяють увагу Г. М. Азаренкова, І. В. Алексеев, Є. В. Бикова, І. О. Бланк, А. А. Гриценко, О. М. Деменіна, В. Н. Єгоров, О. С. Єфремов, Г. Г. Кірейцев, М. А. Козоріз, Р. О. Костирко, М. Н. Крейніна, А. В. Ластовенко, Л. О. Лігоненко, О. Г. Махмудов, С. І. Надточій, В. М. Порохня, Р. А. Слав'юк, А. Н. Хорін та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Недостатній рівень теоретичних розробок та необхідність вирішення проблеми вдосконалення методів оцінки грошових потоків акціонерного товариства на основі звіту про рух грошових коштів в умовах нерозвиненості ринку, потреба у розробці методики дослідження та аналізу грошових потоків діяльності суб'єктів господарювання, системи аналітичних та модельних способів управління грошовими потоками інвестиційної діяльності обумовлюють актуальність теми дослідження.

Мета статті. Дослідження порядку складання, подання та розкриття аналітичних можливостей Звіту про рух грошових коштів банку, оцінка грошових потоків акціонерного товариства на основі звіту про рух грошових коштів.

Виклад основного матеріалу. В основі реалізації будь-якого управлінського рішення лежить використання коштів. Кошти обслуговують всі

види діяльності: операційну, фінансову і інвестиційну. Наявність грошових коштів у банку виявляє можливість його виживання та подальшого розвитку. У свою чергу, грошова діяльність банку нерозривно пов'язана з рухом грошових потоків. Слід зазначити, що існують різні підходи до визначення та трактування поняття «грошовий потік». Аналіз фінансово-економічної літератури встановив, що вчені по-різному трактують визначення даного поняття і внаслідок цього по-різному підходять до управління ним (табл. 1).

Узагальнюючи дані трактування, можна сказати, що більшість вчених ототожнюють поняття «грошові потоки» з надходження і витрачання грошових коштів та їх еквівалентів.

Звіт про рух грошових коштів відображає джерела надходження грошових коштів банку, напрями їх використання протягом звітного періоду, а також залишки готівкових коштів на дату звітності з розподілом за видами діяльності (операційна, інвестиційна, фінансова). Класифікація за видами діяльності банку дає змогу оцінити вплив кожного виду діяльності на його фінансовий стан та на потоки грошових коштів та їх еквівалентів. Проте одна операція може охоплювати рух грошових коштів та їх еквівалентів різних видів діяльності. Наприклад, при погашенні позики грошовими коштами, які складаються з відсотків та основної суми боргу, відсотки можна віднести до операційної діяльності, а елемент основної суми боргу – до фінансової.

Аналіз грошових потоків банку складається з декількох етапів і залежності від виду грошових потоків та поставленої мети. Основна мета аналізу грошових потоків полягає у виявленні рівня достатності коштів, необхідних для нормального функціонування установи, визначення їх ефективності, рентабельності та ліквідності в процесі операційної, інвестиційної й фінансової діяльності. Аналіз грошових потоків банку починається з аналізу надходжень, видатків і формування чистого грошового потоку, що дає можливість охарактеризувати тенденції розвитку його діяльності (табл. 2).

Проаналізувавши дані таблиці 2, можна зробити висновок, що чистий грошовий потік банку за звітний період збільшився в порівнянні з 2011 роком на 889 719 тис. грн. Проте, якщо порівнювати з 2012 роком, то він знизився на 966 759 тис. грн., що в першу чергу пов'язано з негативним впливом зміни курсу грошових коштів та збільшення негативного грошового потоку. Позитивний грошовий потік за досліджуваний період зменшився на 14 709 671 тис. грн. У його структурі найбільшу

Таблиця 1

Підходи до визначення сутності грошового потоку

№	Автор	Визначення
1	Алексеев І.В. [1]	Грошовий потік – сукупність платежів, які обслуговують окремий етап (або його частину) процесу розширеного відтворення.
2	Туржанський В.А. [2]	Грошовий потік – це сукупність залежних від часу надходжень (позитивний грошовий потік) і виплат (від’ємний грошовий потік) грошових коштів.
3	МСБО 7 [3]	Грошові потоки – це надходження та вибуття грошових коштів та їх еквівалентів.
4	Ясишева В. [4]	Грошовий потік – це сукупність розподілених у часі надходжень і видатків грошових коштів та їхніх еквівалентів, генерованих його господарською діяльністю, рух яких пов’язаний з факторами часу, простору, структури, ризику і ліквідності
5	Птащенко Л.О. [5]	Грошовий потік – сукупність розподілених у часі процесів надходження та вибуття грошових коштів, що генеруються суб’єктом господарювання в результаті здійснення його операційної, інвестиційної та фінансової діяльності
6	Бочаров В.В. [6]	Грошовий потік – рух фінансових ресурсів у часі; обсяг грошових засобів, які отримує або виплачує підприємство протягом звітного чи планового періоду.
7	Словарь коммерсанта [7]	Грошовий потік – сума прибутку (до оподаткування), амортизаційних і резервних відрахувань різного роду, врахованих у бухгалтерських реєстрах, але не виплачених у готівковій формі на сторону.
8	Іфтемчук В.С. [8]	Грошовий потік – чистий прибуток від обігу ліквідних коштів. Розраховується як сума річного приросту, амортизації та зміни поточних відрахувань у резервний фонд
9	Олексіч Д.В. [9]	Грошовий потік є економічною категорією, що дуже широко застосовується для характеристики фінансової успішності бізнесу, оцінки його стану та перспектив розвитку, визначення проблем ліквідності, визначення рівня дохідності інвестицій, уточнення бухгалтерських показників результатів діяльності, а також для оцінки вартості бізнесу.
10	Середа Т.П. [10]	Грошовий потік – сукупності надходжень і виплат грошових коштів, що проявляється через збільшення вхідних та зменшення вихідних грошових ресурсів, які обертаються протягом деякого періоду часу.

Джерело: розроблено автором

Таблиця 2

Аналіз грошових потоків АТ «Ощадбанк» за видами діяльності за період 2011-2013 рр.

№	Показники	Станом на					
		01.01.2012		01.01.2013		01.01.2014	
		тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
1	Позитивний грошовий потік	127265839	100,0	74009989	100,0	112556168	100,0
2	- операційна діяльність	18255599	14,34	19783036	26,73	31249364	27,76
3	- інвестиційна діяльність	102669631	80,67	54226953	73,27	76279716	67,77
4	- фінансова діяльність	6340609	4,98	0	0,00	5027088	4,47
5	Негативний грошовий потік	-127225780	100,0	-72123068	100,0	-111618503	100,0
6	- операційна діяльність	-21900572	17,21	-14672126	20,34	-11260144	10,09
7	- інвестиційна діяльність	-105187028	82,68	-57299689	79,45	-99459565	89,11
8	- фінансова діяльність	-138180	0,11	-151253	0,21	-898794	0,81
9	Вплив змін обмінного курсу на грошові кошти та їх еквіваленти	-4748	-	4868	-	-12635	-
10	Чистий грошовий потік	35311	-	1891789	-	925030	-

Джерело: [11]

Таблиця 3

Аналіз чистих грошових потоків від різних сфер діяльності АТ «Ощадбанк», тис. грн.

№	Показники	Станом на			Відхилення 2013 до 2011
		01.01.2012	01.01.2013	01.01.2014	
1	Чистий грошовий потік від операційної діяльності	-3644973	5110910	19989220	23634193
2	Чистий грошовий потік від інвестиційної діяльності	-2517397	-3072736	-23179849	-20662452
3	Чистий грошовий потік від фінансової діяльності	6202429	-151253	4128294	-2074135
4	Загальний чистий грошовий потік без врахування зміни курсу валюти	40059	1886921	937665	897606

Джерело: [11]

питому вагу займають надходження від інвестиційної діяльності. Таку саму ситуацію можна спостерігати і в структурі негативного потоку банку.

За даними таблиці 2, у 2013 році найбільшу питому вагу серед позитивного грошового потоку займають надходження від інвестиційної діяльності (67,77%) та операційної діяльності (27,76%), найменшу – від фінансової діяльності (4,47%). Найбільшу питому вагу серед негативного грошового потоку займають видатки від інвестиційної діяльності (89,1%) та операційної діяльності (10,09%), найменшу – від фінансової діяльності (0,81%). Сума чистого грошового потоку за досліджуваний період є додатною. Таким чином, сума позитивного грошового потоку банку перевищує суму негативного, що є свідченням отримання прибутку.

Для більш детального аналізу чистого грошового потоку товариства необхідно його дослідити за видами діяльності (табл. 3).

Проаналізувавши дані таблиці 3, можна зробити висновок, що протягом досліджуваного періоду чистий грошовий потік від операційної діяльності збільшився на 23 634 193 тис. грн., а від інвестиційної та фінансової діяльності зменшився відповідно на 20 662 452 тис. грн. та -2 074 135 тис. грн. Таким чином, загальний чистий грошовий потік збільшився на 897 606 тис. грн. в порівнянні з 2011 роком та склав 937 665 тис. грн. Слід відмітити, що загальний чистий грошовий потік без врахування зміни курсу валюти протягом досліджуваного періоду є додатним, що свідчить про те, що надходження грошових коштів та їх еквівалентів перевищують видатки банку.

Для більш глибокого аналізу грошових потоків установи необхідно розрахувати відносні показники руху грошових коштів за методикою наведеною в попередньо наведеною методикою (табл. 4).

За даними таблиці 4, коефіцієнт рентабельності чистого грошового потоку за 2013 зменшився на 14,3038 ум. од. в порівнянні з 2011 роком. У 2011 році на 1 грн. позитивного потоку банку припадає 15,04 грн. чистого прибутку, тоді як у 2013 році – менше гривні, що пов'язано в першу чергу зі зростанням чистого грошового потоку.

Коефіцієнт рентабельності позитивного грошового потоку протягом 2011-2013 рр. збільшився на 0,019 ум. од., проте є незначним. Якщо на 1 грн. чистого грошовому прибутку у 2011 році припадає 0,0042 грн. чистого прибутку, то за 2013 рік даним показником зріс до 0,006 грн. Така ситуація спричинена значним зменшенням позитивного грошового потоку банку.

Коефіцієнт співвідношення чистого прибутку та негативного грошового потоку збільшився за досліджуваний період на 0,0019 ум. од., що є негативним для банку. Якщо у 2011 році на 1 грн. прибутку банку припадало 0,0042 грн. видатків, то у 2013 році – 0,0061 грн.

Коефіцієнт ефективності грошового потоку за досліджуваний період збільшився на 0,0080 ум. од. Якщо у 2011 році на 1 грн. витрачених грошових коштів припадає 0,0003 грн. чистого грошового потоку, то у 2013 році – 0,0083 грн., що свідчить про покращення результативності діяльності.

Коефіцієнт ліквідності грошового потоку протягом дослідженого періоду збільшився на 0,0081 ум. од. У 2011 році на 1 грн. негативного грошового потоку припадає 1,0003 грн. позитивного потоку, а у 2013 році – 1,0084 грн., що свідчить про здатність банку покривати необхідні витрати коштів позитивним грошовим потоком.

Коефіцієнт покриття термінових зобов'язань вхідним грошовим потоком знизився на 2,2722 ум. од., проте є більшим за одиницю протягом 2011-2013 років. Це свідчить про те, що банк здатний розрахуватися за своїми першочерговими зобов'язаннями за рахунок надходжень.

Таким чином, позитивні грошові потоки перевищують негативні за три роки, що свідчить про отримання прибутку та платоспроможність банку. Проте, чистий грошовий потік скоротився більш ніж вдвічі в 2013 році порівняно з попереднім роком, що свідчить про зниження ефективності діяльності банку.

Висновки і пропозиції. Ефективно організовані грошові потоки є передумовою досягнення високих фінансових результатів господарської діяльності в цілому. Тому важливим для банку є здійснення систематичного аналізу надходження та видатку грошових коштів. Інформація у Звіті про рух грошових коштів дозволяє оцінити здатність суб'єкта господарювання генерувати грошові кошти та їх еквіваленти, аналізувати зміни в чистих активах, його фінансовій структурі, дає змогу користувачам розробляти моделі для оцінки і порівняння теперішньої вартості майбутніх грошових потоків різних суб'єктів господарювання.

Проаналізувавши методику складання та подання фінансової звітності АТ «Ощадбанк» слід зазначити, що вона в усіх суттєвих аспектах відповідає вимогам чинного законодавства та міжнародним стандартам бухгалтерського обліку. Проте перехід банку на прямий метод складання Звіту про рух грошових коштів має ряд недоліків з аналітичної точки зору.

Таблиця 4

Коефіцієнти аналізу грошового потоку АТ «Ощадбанк»

№	Показник	Станом на			Відхилення 2013 до 2011
		01.01.2012	01.01.2013	01.01.2014	
1	Коефіцієнт рентабельності чистого грошового потоку	15,0376	0,2991	0,7338	-14,3038
2	Коефіцієнт рентабельності позитивного грошового потоку	0,0042	0,0076	0,0060	0,0019
3	Коефіцієнт співвідношення чистого прибутку та негативного грошового потоку	0,0042	0,0078	0,0061	0,0019
4	Коефіцієнт ефективності грошового потоку	0,0003	0,0262	0,0083	0,0080
5	Коефіцієнт ліквідності грошового потоку	1,0003	1,0262	1,0084	0,0081
6	Показник покриття термінових зобов'язань вхідним грошовим потоком	3,8706	1,2625	1,5984	-2,2722

Джерело: [11]

Аналіз грошових потоків банку виявив, що позитивні грошові потоки перевищують негативні за три роки, що свідчить про отримання прибутку та платоспроможність банку. Проте, чис-

тий грошовий потік скоротився більш ніж вдвічі в 2013 році порівняно з попереднім роком, що свідчить про зниження ефективності діяльності банку.

Список літератури:

1. Алексеев И. В. Гроші та кредит [Електронний ресурс] / І. В. Алексеев, М. К. Колісник // Навчальний посібник. – К.: Знання, 2009. – 253 с. – ISBN 978-966-346-595-1. – Режим доступу: <http://pidruchniki.ws>.
2. Туржанський В. А. Грошові кошти та грошові потоки як об'єкт бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] / В. А. Туржанський // Сталій розвиток економіки. – 2010. – № 1. – С. 113-118. – Режим доступу: <http://archive.nbuv.gov.ua>.
3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 (МСБО 7): Звіт про рух грошових коштів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>.
4. Ясишена В. Сутність грошових потоків підприємств та їх класифікація [Електронний ресурс] / В. Ясишена // Вісник ТНЕУ. Економічний аналіз. – 2008. – № 2 (18). – С. 321-324. – Режим доступу: <http://archive.nbuv.gov.ua>.
5. Птаченко Л. О. Управління корпоративними фінансами [Текст] : навч. посібник : для студентів вищих навчальних закладів / Л. О. Птаченко. – К.: ЦУЛ, 2008. – 296 с. – ISBN 978-966-364-565-0.
6. Бочаров В. В. Управление денежным оборотом предприятий и корпораций [Текст]. – М.: Финансы и статистика. – 2001.
7. Словарь коммерсанта [Текст]: Толковый русско-английский и англо-русский / Сост. И. В. Липсиц. – М.: ИНФРА-М. – 1996.
8. Іфемчук В. С. Генеза ринкової економіки: Терміни, поняття, персоналії [Текст]: В. С. Іфемчук, В. А. Григорьев, М. І. Маниліч, Г. Д. Шутак. – К.: «Магнолія плюс». – 2004. – 688 с.
9. Олексіч Д. В. Чистий грошовий потік банківського бізнесу [Текст] / Д. В. Олексіч // Механізм регулювання економіки, 2008. – № 3, Т. 1. – С. 218-224.
10. Середа Т. П. Науково-методичні підходи до управління грошовими потоками банку [Електронний ресурс]: Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ, Серія: Економічні науки. – № 3. – 2013. – Режим доступу: <http://bulletin.uabs.edu.ua>.
11. Офіційний сайт АТ «Ощадбанк» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oschadnybank.com/ua>.

Колдовский А.В.

Украинская академия банковского дела Национального банка Украины

ОЦЕНКА ДЕНЕЖНЫХ ПОТОКОВ АКЦИОНЕРНОГО ОБЩЕСТВА НА ОСНОВЕ ОТЧЕТА О ДВИЖЕНИИ ДЕНЕЖНЫХ СРЕДСТВ

Аннотация

В статье рассмотрены проблемные моменты в оценке денежных потоков акционерного общества на основе отчета о движении денежных средств. Исследована сущность «денежного потока» банка, его классификации и факторов влияния и определены методические основы составления Отчета о движении денежных средств. Исследована процедура составления и представления Отчета о движении денежных средств банка. Определены возможные практические аспекты совершенствования методики составления и анализа Отчета о движении денежных средств банка. Доказано, что управление денежными потоками деятельности акционерных обществ необходимо для обеспечения эффективного функционирования хозяйственного механизма, формирование потенциала для развития субъектов хозяйствования, эффективного использования капитала, поддержки конкурентоспособности и инвестиционной привлекательности субъектов хозяйствования, а также обеспечение финансовой устойчивости и экономического роста.

Ключевые слова: денежные средства, финансовая отчетность, принципы, виды деятельности, акционерное общество.

Koldovsky A.V.

Ukrainian Academy of Banking of National Bank of Ukraine

ESTIMATION OF CORPORATION'S CASH FLOWS BASED ON CASH FLOW STATEMENT

Summary

In the paper the problem points to evaluate cash flows corporation based on the statement of cash flows. The essence of bank's «cash flow», it's classification and impacts identified and methodical basis of the statement of cash flows. Investigated the procedure and submission Cash flow statement of the bank. Practical aspects of improving methods of preparation and analysis Cash flow statement of the bank. Proved that the cash management of joint stock companies is necessary for the effective functioning of the economic mechanism, capacity building for the development of undertakings, efficient use of capital, support competitiveness and investment attractiveness of undertakings and to ensure financial stability and economic growth.

Keywords: cash, financial statements, principles, activities, joint stock company.